

Stedelijk gebied als thuis voor vlinders

Sleedoornpage

Tekst en foto's: Kars Veling, De Vlinderstichting

Het stedelijk gebied wordt relatief steeds belangrijker voor vlinders. Terwijl in het buitengebied, door het intensieve agrarische gebruik ervan, steeds minder geschikt leefgebied voorhanden is blijken vlinders dat in stad en dorp nog wel te kunnen vinden. Als er met de inrichting en het beheer rekening wordt gehouden met de eisen die vlinders stellen kunnen stad en dorp een echt thuis worden voor vlinders.

V.l.n.r. Natuurvriendelijk stedelijk gebied Nijmegen;
Volgende pagina: Bloemrijke wadi in Nijmegen; Bloemrijke berm in Vlaardingen, Icarusblauwtje

Uit de monitoringroutes die door vrijwilligers van De Vlinderstichting al bijna 25 jaar worden geteld blijkt dat het met de graslandvlinders in het agrarisch gebied heel slecht gaat. Vanaf 1990 zijn ze daar bijna 60% achteruit gegaan. Dat is geen wonder als je ziet hoe intensief het hier wordt ingericht en beheerd. Ook in natuurgebieden gaan de

Voorbeeld 1 Parkvlinder: sleedoornpage
De sleedoornpage zou je zo langzamerhand een echte stadsvlinder kunnen noemen. In het stedelijk gebied lijkt hij het beter te doen dan in het buitengebied. Een van de redenen kan zijn dat de belangrijkste waardplant, sleedoorn, veel in het stedelijk gebied voorkomt en daar ook regelmatig wordt gesnoeid. Dat zorgt er voor dat er jonge takken aanwezig zijn en die hebben de voorkeur van de rupsen. Dat is tevens een bedreiging, want de eitjes zitten de hele winter aan de buitenzijde van de tak en worden dus verwijderd bij het snoeien. Voor het duurzaam voortbestaan van populaties is het van belang om gefaseerd te werken. Nooit meer dan een derde van de sleedoorns in een bepaalde wijk in een jaar snoeien dus. Dan blijven er nog genoeg eitjes over om de populatie in stand te houden.

vlinders trouwens achteruit, maar duidelijk minder ernstig dan daarbuiten. Opvallend is dat vlinders in stad en dorp evenveel of even weinig achteruit gaan als in natuurgebieden. Kortom: stedelijk gebied heeft potentie als vlindergebied.

Parken

De meeste kansen liggen in de parken, omdat daar voldoende ruimte is voor variatie en dat is het toverwoord. Vaak zien we nu nog strakke gazons, die abrupt overgaan in bosplantsoenen. Door gedeelten op een natuurvriendelijke manier te

gaan maaien (minder maaien en het maaisel afvoeren) krijg je dat er veel meer kruiden en grassoorten tot ontwikkeling komen. Als zulke randen grenzen aan de bosschages krijgen we een geleidelijke overgang. Door in het plantsoen kleinschalig te kappen, inhammen te creëren en door in de sortimentskeuze rekening te houden met de aanwezigheid van planten met nectar en stuifmeel, kunnen vlinders en ook bijen er hun voedsel halen. Dit beheer hoeft niet per se in het hele park te worden uitgevoerd. Op plaatsen waar veel mensen komen om te picknicken en te zonnen kun je zorgen voor meer oppervlakte gazon dan in stukken die vooral als wandelgebied functioneren.

Bermen

Bermen zijn enorm belangrijk voor veel planten en dieren. Ze hebben drievoudig nut: leefgebied, vluchtgebied en verbingsbaan. Veel diersoorten, waaronder ook een groot aantal vlinders kunnen zich in natuurvriendelijk beheerde bermen prima handhaven en zich er ook succesvol voortplanten. Als er veel verschillende plantensoorten aanwezig zijn, is de kans groter dat de juiste waardplanten ertussen zitten. De rupsen van vlinders zijn kieskeurig en eten meestal van één of maar enkele plantensoorten. Is die plant niet (meer) aanwezig dan

Kleine vuurvlinder

Voorbeeld 2: Bermvlinders

In een gevarieerde wegberm die natuurvriendelijk wordt beheerd kunnen veel van de vlinders die voorheen in bloemrijke graslanden voorkwamen, een goed leefgebied vinden. Gewone rolklaver is de belangrijkste waardplant van het icarusblauwtje, je vind ze soms met tientallen in de berm. Ook kun je er de kleine vuurvlinder, die veld- en schapenzuring als waardplant heeft, tegenkomen. Zandoogjes en dikkopjes prefereren grassen en het bruin blauwtje heeft reigersbek en ooievaarsbek nodig. Ook in bermen is gefaseerd werken essentieel. Maaien en afvoeren is een goede beheermaatregel, maar je weet dat dit veel eitjes, rupsen en poppen het leven kost. Nooit alles maaien dus, maar stukken laten overstaan die een volgende maaibeurt wel weer worden meegenomen. Dan blijft er weer een andere strook staan.

sterven de rupsen. Bermen lopen vanuit het stedelijk gebied door tot in het buitengebied en verder. Ze zijn dan ook uitstekende verbindingsbanen waardoor vlinders van de ene plek naar de andere kunnen komen. In het intensief gebruikte buitengebied zijn bermen soms de enige leefgebieden voor vlinders en ze dienen dan ook als vluchtgebied.

Ook in bermen is het beheer essentieel. Als bermen een- of tweemaal per jaar worden gemaaid kan een gevarieerde plantengroei ontstaan of in stand blijven. Als er bij elke maaibeurt een gedeelte blijft staan (denk aan ongeveer 10%), dan kunnen eitjes, poppen en rupsen daarin overleven. Dit geldt voor de zomermaaibeurt, maar ook in de winter moet er vegetatie over blijven staan.

Tuinen

Ook in tuinen kunnen veel vlinders voorkomen als aan de juiste voorwaarden wordt voldaan. Het meest eenvoudig is om van je tuin een kroeg te maken. Zorg voor bloeiende nectardragende planten van het vroege voorjaar tot in de late herfst en de vlinders zullen langskomen,

Tuinvlinder: boomblauwtje

Boomblauwtje kan zich uitstekend vestigen in een tuin. De vlinder heeft twee generaties per jaar, vliegt in april-mei en weer in augustus. De rupsen leven van de bloemknoppen van diverse bomen en struiken. Als je dit fraaie felblauwe vlindertje blijvend in je tuin wilt hebben zul je zowel in het voorjaar als in het najaar bloeiende bomen en struiken moeten hebben. In het voorjaar is vuilboom of sporkenhout een uitstekende waardplant, in de nazomer worden veel eitjes afgezet op de bloemknoppen van klimop. Als je deze planten hebt staan kun je in tien jaar tijd wel 20 generaties van het boomblauwtje zien opgroeien in je eigen tuin!

wat drinken en weer vertrekken. Dat is nuttig, want de nectar is hun brandstof en hoe meer nectar ze gedronken hebben hoe meer en beter

ze kunnen vliegen en hoe beter ze zich ook voortplanten. Maar veel leuker en belangrijker is natuurlijk dat de tuin ook het voortplantingsgebied van de vlinders wordt en dat is alleen het geval als in de tuin ook waardplanten staan en de overwinteringsmogelijkheden in orde zijn.

Kars Veling is als medewerker verbonden aan De Vlinderstichting.

Vlindervriendelijke tuin met nectarkroeg en voortplantingsgebied

